

άγκασιούνα ἡ, Ἀπονλ. (Καλημ.)

Ἄγνωστου ἐτύμου.

Μέσον πρὸς δημιουργίαν στενοχωριῶν μεγάλων: Ἐν εἴρισκε πλέον ἀγκασιούνα.

άγκαστα ἐπίρρ. Κάλυμν. Μεγίστ. ἀγκαστη Ἡπ. (Τσαμαντ.) ἔγαστε Σάμ. ἔγκαστα Κάρπ. Κύθηρ. Κύπρ. (Γερμασ.) Πελοπν. (Βούρβουρ.) Χίος ἔγαστα Θεσσ. (Ζαγορ.) ἔγασταρ Λέσβ. ἔγκαστ' Ἡπ. ἔγκας Ἡπ. ἔγκας Ἡπ.

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκ. *a n - k a s d e n*.

Ἐπίτηδες, ἐκ προθέσεως, παρὰ τὴν θέλησιν καὶ εἰς πεῖσμά τινος ἐνθ' ἀν.: Ἐγαστέ μον πῆγ' ἵκει Σάμ. Ἐπῆγεν ἔγκαστα Κύθηρ. Αὐτὰ τὰ κάμυει ἔγαστα Ζαγορ. Ἅγκαστα τό καμψε καὶ μοῦ κοψε τὸ δέντρο μον Χίος Αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι ἔγαστα Ζαγορ. Ἡστεν ἄγκαστα τός ἔδερέν με Κύπρ. Ἅγκαστα σὲ τό λα Μεγίστ. Ἄπη ἄγκαστα νὰ τὸν ἀνταμώσῃ Βούρβουρ. Πρ. κάστε λα.

άγκειάζω ἀμάρτ. ἀγειάζω Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγκειος.

1) Συνήθως ἀπροσ. ἀπανεμίζει ἐν σκέπῃ πνευμάτων καὶ ὑετοῦ: Ἐδῶ, ποῦ καθόμαστε, ἀγειάζει καὶ νὰ μὴν τὸ κουνήσωμε ἀπότας. Τὸ μέρος λιγάκι ἀγειάζει. 2) Προσωπ. προφυλάττομαι ἀπὸ ἀνέμου ἥ βροχῆς, σκέπομαι: Ἀγειάζαμε ἐκεῖας ἕνα βάτο καὶ γλυτώσαμε τὴ βροχή.

Πρ. ἀπαγκειάζω.

άγκειανεμίζω ἀμάρτ. ἀντζανεμίζω Εῦβ. (Κονίστρ. Κύμ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὔσ. ἄγκειάνεμος.

1) Ἀπροσ. ὑπάρχει σκέπῃ πνευμάτων, δὲν φυσῷ, δὲν προσβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐνθ' ἀν.: Νὰ καθίσωμε παδὰ ποῦ ἀντζανεμίζει Κονίστρ. 2) Προσωπ. προφυλάττομαι ἀπὸ ἀνέμου ἥ βροχῆς, σκέπομαι Εῦβ. (Κύμ.): Τὸ σπίτι μον ἀντζανεμίζει.

άγκειάνεμος ὁ, ἀμάρτ. ἀντζάνεμος Εῦβ. (Κονίστρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγκειος καὶ τοῦ οὔσ. ἄνεμος.

Τόπος ἐν σκέπῃ ἀνέμου, ὑπήνεμος: Νὰ καθίσωμε παδὰ ποῦ εἶναι ἀντζάνεμος. Κάθισε τὸν ἀντζάνεμο.

άγκειος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀγειος Κρήτ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄγκειος. Πρ. ΙΒογιατζίδ. ἐν Λεξικογρ. ἀρχ. 5 (1918/20) 163 καὶ Σλεινάκ. ἐν Ἀθηνῷ 38 (1926) 68 κέξ., ἐνθα ὑποστηρίζεται τὸ παρ' Ἀριστοτ. Ζώων ίστορ. 8,16 (600^a 16) «ἡδη γάρ ὡμμέναι πολλαὶ χελιδόνες εἰσὶν ἐν ἀγγείοις (γρ. ἀγκείοις) ἐψιλωμέναι πάμπαν».

Ὑπήνεμος, ἐν σκέπῃ πνευμάτων: Ἀγειο μέρος. Κάτσε δῶ ποῦ εἶναι ἀγειο. Πρ. ἀπάγκειος.

άγκελόνγα ἡ, Κέρκ.

Ἄγνωστου ἐτύμου.

Λυκίσκος τὸ ζυθοβότανον (humulus lupulus). Συνών. ζυθόχορτο, χούμελη. [**]

άγκιδα ἡ, Ἡπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.)

Ἄγνωστου ἐτύμου. Πρ. καὶ Ἡσύχ. «ἄκα τὸ ὄξην καὶ ἄκρον τῆς φάλαγγος».

Ἡ κορυφὴ τοῦ δένδρου.

άγκιδα ἡ, ἀκίδα Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.) ἀκ-κίδα Σύμ. ἀκία Κάρπ. ἀτοίδα Λέσβ. Χίος ἀτοίδα Κύπρ. ἀτοίδα Κάρπ. ἀτοίδα Κύπρ. ἀγκίδα Ζάκ. Ἡπ. (Δρόβιαν. Ζαγόρ. Κόνιτσ.) Θράκ. (Άδριανούπ. Διδυμότ.) Κύθηρ. Κῶς Μακεδ. (Βελβ. Ζουπάν. Καστορ.) Μῆλ. Παξ. Πελοπν. (Λακων. Μεσσ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αίτωλ. Παρνασσ.) Χίος κ. ἀ. ἀγίδα Δαρδαν. Β.Εῦβ. Θεσσ. (Ἄρτ. Καρδίτσ.) Θράκ. (Κομοτ. Μάδυτ. Σαρεκκλ.) Ιμβρ. Κεφαλλ. Κρήτ. Σάμ. Σαμοθρ. ὕγκιδα Ἡπ. (Δρόβιαν.) ὕγιδα Νάξ. (Άπυρανθ.) ἀντζίδα Εῦβ. (Κονίστρ. Κύμ. κ. ἀ.) Πελοπν. (Μεσσ.) Πόντ. (Άμισ.) Τσακων. ἀγκίθα Βιθυν. Μακεδ. (Θεσσαλον. Καταφύγ.) Νάξ. (Γαλανάδ.) ἡγκίθα Πόντ. (Άμισ.) ἀτζίδα Ανδρ. Πάρ. (Λευκ.) Σκύρ. κ. ἀ. ἀτζήθρα Πελοπν. (Δημητσάν.) ὄντζία Χίος.

Τὸ ἀρχ. οὔσ. ἀκίς. Ὁ τύπ. ἀγκίδα ἡδη τὸν 16^{ον} αἰώνα. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔρρινου κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἀγκίστρου, ἀγκύλη κτό. πβ. ΓΧατζίδ. MNE 2,139 καὶ 502. Διὰ τὸν τύπ. ἀγκίθα πβ. ἀσπίδα - ἀσπίθα. Ἐν τῷ ἀτζήθρᾳ οὐ πεισθλεν ἡ κατάλ. -ήθρα, πβ. μεγκονίδα - μεγκουνήθρα.

1) Λεπτὸν καὶ ὄξην βελονοειδὲς τεμάχιον ἀποσπώμενον ἀπὸ σανίδος ἥ ἄλλου ξύλου κοιν.: Μπῆκε μὰ ἀγκίδας τὸ χέρι μον κοιν. Θὰ σκιστῇ τὸ σανίδ' κι θὰ βγῆ οὐλ' ἀγκίδις Αίτωλ. Μ' μπήχ' καν δυὸ ἀγκίδις τὸ τὴ φτέρων μ' (μπήχ' καν = μπήχτηκαν) αὐτόθ. Οὐλὸν ἀγκίδις μπαίν'νι τὸ πονδάρια σ', γι' αὐτὸ οὐλὸν ματών'νι αὐτόθ. Σέβ'κι μέσ' τὸ νύχι μ' μὰρ ἀγίδα Σαμοθρ. Εἴναι γεμάτο ἀτζίδες τὸ ξύλο Ανδρ. Μὰ ὄντζία μοῦ μπήγηκε Χίος. Ἐκεινι τὸ κάλι ἦρι γιούκιον ἀντζίδε (ἐκείνο τὸ ξύλον εἶναι γεμάτον ἀγκίδες) Τσακων. Ἐμπάτζε τὸ δάκνιλέ μι νία ἀντζίδα αὐτόθ. || Φρ. Ἀγκίδες καὶ κλωνὰ δαδιὰ τὰ μάτια τῶν ὀχτωῶν μας (ἀρὰ) Ηπ. Συνών. ἀγκύλα, σκλήθρα. || Μεταφ. α) Σκάνδαλον, διαβολή, φαδιουργία Κεφαλλ. κ. ἀ.: Ἐβαλες τὴν ἀγίδα σου γιὰ νὰ μᾶς κάμης νὰ σκοτωθοῦμε Κεφαλλ. Ἐβαλ' ὁ διάβολος τὴν ἀγίδα τὸν αὐτόθ. β) Χαρακτηριστικὸν παντὸς ἐνοχλούντος, ἐμποδίζοντος, φαδιουργούντος καὶ καθόλου ὑπούλου ή κακοποιοῦ Ηπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.) Θεσσ. (Καρδίτσ.) Θράκ. (Άδριανούπ.) Κεφαλλ.: Τί μοῦ γιν'κις ἀγίδα! Καρδίτσ. Γίν'κι ἀγκίδα Ζαγόρ. Τὸν ἔχω ἀγκίδα (εἶναι ἐχθρός μου) Ηπ. γ) Πᾶν διτι κεντῆ ἡθικῶς, οἷον στενοχωρία, ἔρως κττ. Πελοπν. (Λακων.) Στερελλ. (Αίτωλ.) κ. ἀ.: Κατ' ἀγκίδα ἔχ' αὐτὸς κι οὐλὸν σ' ντρουχεύετι (κάπτοιαν στενοχωρίαν ἥ ἔρωτα ἔχει καὶ ἀνησυχεῖ διαρκῶς) Αίτωλ. Πρ. ἀρχ. Τιμόθ. ἀμφισβ. 2 «Ἐφως | ...ή φρενῶν ἀκίς», Ανθολ. Παλατ. 12,76 «πόθων ἀκίδας». δ) Εἰς τὴν συνθηματικὴν γλῶσσαν τῶν τεκτόνων, κοράσιον Ηπ. (Δρόβιαν. Κόνιτσ.) Θράκ. (Διδυμότ.) Μακεδ. (Ζουπάν. Σισάν.) ε) Ή μετὰ νόσον εὐπάθεια τοῦ ὄργανισμοῦ Πελοπν. (Λακων.): Τοῦ μεινε μὰ ἀγκίδα. ζ) Ολίγον τι, μικρά τις ποσότης (δῆλον ὅτι ἀπὸ τῆς σμικρότητος τῆς ἀκίδος) Κρήτ. Μακεδ. (Καστορ.) Νάξ. (Άπυρανθ.) Παξ.: Γίδα νερὸ δὲν ἔχομε Απύρανθ. Μὴ πάς κ' ἔχεις νὰ μοῦ δώσης μὰ γίδα μετάξι ἐοντὸ δὸ χρῶμα; (ἐοντὸ = αὐτὸ) αὐτόθ. Ἐπῆρα λίγο φωμὶ καὶ μὰρ ἀγκίδα τυρὶ καὶ πῆγα νὰ μάσω ἐλαῖες Παξ. 2) Ἰδία κατὰ πληθ., ξηρὰ τεμάχια ξύλου χρησιμεύοντα ώς ἐναυσμα Θράκ. (Άδριανούπ.) 3) Πᾶν ὄξην καὶ αἰχμηρὸν Ζάκ. Κρήτ.: Ἐχει ἀγκίδες τὸ μαχαίρι (ὅταν δῆλον ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ εἶναι διακεκομμένον) Ζάκ. 4) Τὸ σιδηροῦν ἀγκύλιον τοῦ ἀδρακτίου, δικεαμμένος ὄβελίσκος Σαλαμ. 5) «Ἀκανθα καθόλου Ζάκ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Κρήτ. κ. ἀ.: Ἀγκίδες ἔχουν τὰ βάτα Ζάκ. β) Αἱ ἀκανθαί τῶν πτερυγίων καὶ ὀστῶν τοῦ ιχθύος Κάρπ. 6) Παρωνυχὶς Ηπ.

(Αρτ.) Νάξ. (Γαλανάδ.) Παξ. Πελοπν. (Μεσσ.) 7) Τραῦμα στίγμα ἀπό κεντήσεως ἡ νύξεως Πελοπν. (Λακων.) 8) Γὸ στόμα, ἡ ἀκμὴ τῆς μαχαίρας Θράκ. (Μάδυτ.) Συνών. ὁψι. Πβ. μεταγν. Ἀνθολ. Παλατ. 5,227 «οὐνύχων ἄκιδα» (οὐνύχων ἄκμήν). β) Καθόλου, αἱ ἀκμαὶ ἔνδον, σανιδώματος Κύπρ. Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.): *Oī ἀτόιες τοῦ ἔνδον Κύπρ.* γ) Τοῦ ἀρτου τὰ ἄκρα, ἡ ἀκρωβελία Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.): *Ἀντὶ νὰ δώσῃ τὴν ἀτόιαν τοῦ παιδικοῦ τοῦ ν' καλὰ τὰ δόγκια του, ἐδωκέν την τοῦ γέρου ποῦ ἐν' ἔστι δόγκια νὰ μασήσῃ Κύπρ.* 9) Εἶδος σκληροῦ λίθου, ὅστις τριβεῖς παράγει ἄκιδας Χίος. Συνών. ἀτσιδόπετρα. 10) Σπινθῆρες ἔνδον, σιδήρου κττ. Ἡπ. (Δρόβιαν.) 11) Τὸ πτηνὸν ἡ ἄκανθις (*acanthis carduelis*) Πόντ. (Αμισ.) Πβ. ἀγκίδι.

άγκιδάκι τό, κοιν.

Υποκορ. τοῦ οὐσ. ἀγκίδια.

Μικρὰ ἄκις.

άγκιδαράκι τό, ἀμάρτ. *γιδαράκι* Νάξ. (Απύρανθ.)

Υποκορ. τοῦ οὐσ. ἀγκίδια.

Ολίγον τι, μικρά τις ποσότης: *Γιδαράκι* νερῷ δὲν ἔχουμε.*Γιδαράκι* πανί δὲν ἐπόμεινε γ' ἥτοι εἴτε πῆχες (γ' = καὶ).**άγκιδεὰ** ἡ, Θεσσ. (Καλαμπάκ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγκίδια. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. νύχι - νυχία.

Οίονεὶ πλῆγμα δι' ἄκιδος, διαβολή, φραδιούργια: *Βάζη* ἀγκιδεῖς (καταρραφαδιούργει). Πβ. ζιζάνιο, σπιοννεά.**άγκιδι** τό, Ζάκ. Ἡπ. (Δρόβιαν.) Θράκ. (Βιζ.) Παξ. Πελοπν. Τσακων. —Λεξ. Περιδ. ἄγκιδ' Μακεδ. (Σιάτ. Σισάν.) ἀγίδι Κρήτ. ἀτζίδι Μέγαρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀκίδιον.

1) Πᾶν δὲν καὶ αἰχμηρόν, ἄκανθης, ἔνδον κττ., ἄκις Ζάκ. Ἡπ. (Δρόβιαν.) κ. ἀ. Ἡ λ. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀγκίδια τοπων. Νάξ. || Μεταφ. α) Σκάνδαλον, διαβολή, πλεκτάνη, φραδιούργια Κρήτ. Πελοπν. κ. ἀ. —Λεξ. Περιδ.: *Εἶχε καὶ αὐτὸς τὸ ἄγκιδια τοῦ μέσα Λεξ. Περιδ.* "Ηβαλε τὸ ἀγίδιον Κρήτ. Δικά του ναὶ τὸ ἀγίδια αὐτόθ. β) Χαρακτηριστικὸν φραδιούργοντος Λεξ. Περιδ.: *Αὐτὸς εἴναι κακὸ ἄγκιδι.*γ) Αἰτία κακοῦ τίνος, ἀδυναμία, μειονέκτημα Τσακων.: *Ο γιατρὲς ἐρέτει τὸ ἄγκιδιοι τοιαὶ νὶ ἐγματεύει* (ὅτι αἰτοῦς εὑρε τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας του καὶ τὸν ἐθεράπευσε). *Ni ἐπέκει τὸ ἄγκιδιοι τοις εἴθημοιτεῖ* (τοῦ εἴπα τὸ ἐλάττωμά του καὶ ὠργίσθη). 2) Εἰς τὴν συνθηματικὴν γλῶσσαν τῶν τεκτόνων, κοράσιον Μακεδ. (Σιάτ. Σισάν.) Θράκ. (Βιζ.) 3) Ολίγον τι, μικρά τις ποσότης (δῆλον ὅτι ἀπὸ τῆς σμικρότητος τῆς ἄκιδος) Κρήτ. Παξ.: *Σοῦ δωκαν πολὺ τυρί;* — *Οχι καημένε, ἐν' ἄγκιδι Παξ.* Ἐφάμουν καὶ ἐμεῖς ἐν' ἄγκιδι κρέας μὰ φορὰ καὶ μᾶς ἐβγῆκε ξινὸ αὐτόθ. Δὲν ἔχω ἀγίδι ἔνδον ν' ἄψω τὴν φωθιὰ Κρήτ. Συνών. γουλεά, ἔλεος, νυχεά, νύχι, στάλα. 4) Ο κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ἀδρακτίου κεκαμμένος ὀβελίσκος Μέγαρ. Τσακων. Συνών. ἀγκινάρα 3, ἀγκίνι 1.**άγκιδιασμα** τό, Ἡπ. (Τσαμαντ.)

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. θ. ἀγκιδιάζω.

Μικρὸν τεμάχιον ἐκ τοῦ σαβάνου, τὸ ὅποιον φορεῖ ὁ ἀρχιερεὺς ἐγκαινιάζων ναόν. Πβ. ἀγκίδι 1 3 καὶ ἀγκίδια 1.

άγκιδούλλα ἡ, ἀμάρτ. ἀγκίδούλλα Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Υποκορ. τοῦ οὐσ. ἀγκίδια.

1) Μικρὰ ἀγκίδια: *Ἐβγαλα τηὰ ἀγκίδούλλα, οὐπ' μπῆκις τὸ πονδάριο μ'.* 2) Μεταφ. τὶ τὸ νύσσον, τὸ ταράσσον ἡθικῶς: *Ἐει ἀγκίδούλλα* (ἔρωτα, ζηλοτυπίαν κττ.)**άγκιδωμα** τό, Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)

Ἐκ τοῦ θ. ἀγκίδωμα.

Νύξις, κέντροισις.

άγκιδώνω Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)

Ἐκ τοῦ μεσν. ἀκιδῶ.

Νύσσω, κεντροίζω.

άγκιδωτος ἐπίθ. Θράκ. (Άδριανούπ.) ἀτσιδωτὸς Κύπρ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἀκιδωτός.

1) Ο ἔχων πολλὰς ἄκιδας Θράκ. (Άδριανούπ.) 2) Ο ἔχων ἀκρωβελίαν ἄρτος Κύπρ.: *Τὸ ψωμίν τοῦτον ἐν' ἀτσιδωτὸν Κύπρ.* Πβ. ἀγκίδια 8 γ.**άγκινάρα** ἡ, πολλαχ. καὶ Πόντ. (Τραπ.) ἀγκινάρα σύνηθ. ἀντιτινάρα Κάρπ. Τσακων. ἀτζινάρα Εὗβ. (Κονίστρο. Κύμ. κ. ἀ.) τινάρα Κύπρ. ἐγκινάρα Κωνπλ. ἰγκινάρα Θράκ. (Άδριανούπ.)Τὸ ἀρχ. οὖσ. κινάρα. Τὸ ἔρρινον κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ ἀγκίστροι, ἀγκύλη κττ. Ἰδ. ΓΧατζιδ. MNE, 2,139. Κατὰ τὸν ΑΒυταράς ἐν Glotta 5 (1914) 189 τὸ ἀγκινάρα ἐκ τοῦ προθετ. α καὶ τοῦ *γκινάρα. Τὸ ἐγκινάρα κατ' ἐπίδρασιν τοῦ Τουρκ. *enginar.*

1) Φυτὸν ποῶδες, πολυετές, συνίθως ἀκανθόφυλλον, λαχανεύμενον, κινάρα ὁ σκόλυμος ἡ κινή (cynara scolymus) τῆς τάξεως τῶν κιναροειδῶν (cynareae) ἐνθ' ἀν.: Γύρου γύρου ἔχει ἀγκινάρες Κίμωλ. Μηδὲ θ' ἀνοίξουνται ἀγκινάρες ἐφέτι αὐτόθ. || Φρ. Πατῶ τὴν ἀγκινάρα (σφάλλομαι, παθαίνω γκάφα) Ζάκ. Κρήτ. || Παροιμ. Ἄγκινάρα τὸ πατερό (ἐπὶ ἀλλοκότων καὶ ἀτόπων λόγων) ἀγν. τόπ. Συνών. παροιμ. κολοκύνθια τὸ πατερό. || Ἀσμ.

Τέσσερες Τρικωμάτισσες πάσιν εἰς τές τινάρες σούζουνται τιαι λιτζουνται σὰν τές αὐτοδηγνάρες

(αὐτοδηγνάρες = λιβαδοπέρδικες) Κύπρ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπωνυμ. Ἀνδρ. Κάρπ. Κρήτ. Πελοπν. (Άρκαδ. Καλάβρυτ.) Σίφν.

2) Τὸ ἐδώδιμον ἄνθος τῆς κινάρας πτέρνιξ κοιν.: *Ἔχουμεν καλὸν φαεῖν τινάρες, μεῖνε νὰ φάμεν Κύπρ.* || Παροιμ. Έμεῖς φωμὶ δὲν ἔχουμε καὶ ἀγκινάρες θέλομε; (ἐπὶ τῶν στερούμενων πραγμάτων οὐσιωδῶν καὶ ζητούντων τὰ ἐπουσιώδη) ΙΒενιζέλ. Παροιμ.² σ. 78,180. 3) Γλυπτὸν κόσμημα, ὅμοιον πρὸς φύλλον τῆς κινάρας, ἀπείκασμα τῆς κινάρας ἐνιαχ.: *Φρούσια μὲ τὴν ἀγκινάρα* (φρούσια = ὑποστηρίγματα ἐξώστου) β) Τόρνευμα τῆς δροφῆς ὅμοιον μὲ φύλλα τῆς κινάρας Σάμ.**άγκιναράγκαθο** τό, ἀμάρτ. ἀγκινάραγκαθο Πάρ. ἀτζινάραγκαθο Πάρ. (Λευκ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀγκινάρα καὶ ἀγκάθι.

Εἶδος φυτοῦ ἀκανθόφυλλου, ίσως τὸ ἀρχ. κύναρος ἄκανθα.

